

Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ “СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

Факултет: ФИЛОСОФСКИ

Специалност: (код и наименование)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....
Специалност (код и наименование)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Философия:
.....

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

--	--	--	--

ФИЛОСОФИЯ НА КУЛТУРАТА

Преподавател: Проф. Сергей Герджиков, д.ф.н.

Асистент: Проф. Сергей Герджиков, д.ф.н.

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции (30 часа) = 60 ак. часа	30
	Семинарни упражнения	30
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		90
Извънаудиторна заетост	Реферат	40
	Доклад/Презентация	
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	30
Обща извънаудиторна заетост		50
ОБЩА ЗАЕТОСТ		160
Кредити аудиторна заетост		3
Кредити извънаудиторна заетост		2
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Workshops {информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	30%
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	20%
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	30%
9.		
10.		
11.		
12.	Изпит	20%

Анотация на учебната дисциплина:

Курсът е въведение в съвременните научни изследвания на културата. Философски поглед към науките за културата. Артефактите на *Homo sapiens*. Европейски традиции във Философия на културата и съвременната Културна антропология. Идентичност и връзки между световни култури в глобален план. Езици, писмености, културна относителност.

Създаването на артефакти и обменът на информация със средства, различни от генетичния обмен, е едно кратко определение на културата. Човешките общности използват символни системи за комуникация. В антропологичната употреба терминът "култура" се отнася за всички практики в човешките общности, които включват артефакти: езици, култове, администрация и писмености, архитектура, пластика и живопис, занаяти и технологии, емпирично знание.

Предварителни изисквания:

Студентите да следват специалност „Философия“.

Очаквани резултати:

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

Студентите разграничават научни изследвания и ненаучни текстове върху културните феномени. Разбират стойността на емпиричните изследвания на културите. Оценяват реалистично етноцентризмите и глобализмите в западна и източна перспективи. Запознават се дълбоко с източниците на културата, с континуалността на природа и култура, със световни култури в тяхната динамика и зависимости. Студентите се ориентират във формите на езикова и културна относителност.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1	<p>Природа – култура Артефактите – „разширен фенотип”. “Naturwissenschaft – Culturwissenschaft”. Хуманитарната идеология и митът за „класическото” (Йохан Винкелман, Георг Хегел, Фридрих Ницше, Мартин Хайдегер). Освалд Шпенглер. Западен етноцентризъм. „Дивачество, варварство и цивилизация” (Антично-гръцкото отношение към другите). Историята като хуманитарна идеология (Арнълд Тойнби). „Humanities” и “Science of Culture”. Разтваряне на опозицията „природа – култура”.</p>	4 часа
2	<p>Културната антропология и научните изследвания на културите Спекулативно философстване за културата и преднаучно разглеждане. Структурализъм и функционализъм. Емпирична научна антропология (Франц Боас). Човешка природа и етносфера. Континуалност на природа и култура. Големите открития на мъртви цивилизации и съвременната археология. Емпирични стандарти и техники. Лингвистика и антропология.</p>	4 часа
3	<p>Праисторическо състояние на популациите на <i>Хомо сапиенс</i> Хомо сапиенс като вид – еволюция и биологична антропология. Лов и събирачество. Глобална експанзия на <i>Хомо сапиенс</i> – Африка – Азия – Европа – Америка. Палеоантропологични открития. Изследвания на Джаред Даймънд.</p>	4 часа
6.	<p>Произход на цивилизации Култивиране на зърнени растения и одомашняване на животни – Китай, долините на р. Тигър и Ефрат („Плодородният полумесец”). Акад и Шумер като първи цивилизации. Архитектура, скулптура, поезия, писменост, градове, държави, династии. Култури в Северна и Южна Америка.</p>	4 часа

5.	<p>Китайската цивилизация Най-ранни (археологически) култури. Следващи династии. Китайска писменост. Достижения. Специфики на далекоизточната менталност. Дао и Чан. Китайски тип експанзия, презокеански експедиции. Японската специфика: култура и антропология.</p>	4 часа
6.	<p>Египетската цивилизация Възникване. „Хека” – специфика на египетското светоразбиране. Преддинастически период. Генезис на египетската цивилизация в Старото царство. Технологии. Архитектура. Пластика. Живопис. Занаяти. Литература. Митове. Емпирични и теоретични знания: космология и календари, медицина, математика.</p>	4 часа
7.	<p>Тракийска цивилизация Най-стари култури в нашите земи. Траките като популации (племена). Начини на живот (етнология). Емпирични знания, технологии. Култове и божества. Археология – храмове, гробници, мавзолеи, хероони, крепости. Пластика. Живопис. Дионис (Сабазий, Загрей) и Орфизъм. Връзки с Антична Гърция и Персия. Държавата на Одрисите. Севт „Безсмъртният”. Претопяване на траките и следи от културата им.</p>	4 часа
8.	<p>Антична Гърция и елинизация Първи популации на гръцките острови. Крит и Минойската цивилизация. Дорийци и Микенска култура. Гръцки език и писменост. Египет, Финикия, Персия, Тракия – среда за гръцката цивилизация. Архитектура, пластика, поезия, философия, наука. Усвояване на чужди културни достижения: технологии, писменост, архитектура, пластика, литература, философия, наука. Митове. (Философия). Философска мисъл от Индия, Персия, Египет и Финикия. Елинизация на архитектурата, пластиката, живописата, художествените занаяти. Елинизация на технологиите. Заемки от тракийската култура. Божества, култове, обреди и циремонии („тайнства”, „мистерии”).</p>	4 часа
9.	<p>Александрийското начало на Западните науки Елинизация след Александър Велики. Александрийска библиотека. Александрийска школа в науката. Птолемей I, Мането, Евклид, астрономия, Гален, Архимед. Елинизация на Египетското наследство. Елинизация на тракийската култура и на Изтока. Календар и астрономия, Математика, Медицина, История. Божества (пантеон).</p>	4 часа

10.	Естествени езици и култури. Езикова относителност Езиков инстинкт. Езикови групи. Локален език. Езикова относителност – Боас, Сапир, Уорф. Съвременна емпирична лингвистика и антропология.	4 часа
11.	Писмености Идеограми и фонограми. Китайска писменост. Вавилонска клиновидна писменост. Египетска смесена система. Прото-ханаанско писменост (проекция на фонографния аспект на египетската писмена система). Финикийска азбука. Гръцка азбука. Латиница. Кирилица. Други азбуки и глифни системи в Америка и Азия.	4 часа
12.	Културна относителност Етноцентризъм. „Цивилизация – варварство”. Понятие за културна относителност. Дескриптивна относителност. Реална и виртуална относителност. Локална и глобална относителност.	4 часа

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Природа – култура Артефактите – „разширен фенотип”. “Naturwissenschaft – Culturwissenschaft”. Хуманитарната идеология и митът за „класическото” (Йохан Винкелман, Георг Хегел, Фридрих Ницше, Мартин Хайдегер). Освалд Шпенглер. Западен етноцентризъм. „Дивачество, варварство и цивилизация” (Антично-гръцкото отношение към другите). Историята като хуманитарна идеология (Арнълд Тойнби). „Humanities” и “Science of Culture”. Разтваряне на опозицията „природа – култура”.
2	Културната антропология и научните изследвания на културите Спекулативно философстване за културата и преднаучно разглеждане. Структурализъм и функционализъм. Емпирична научна антропология (Франц Боас). Човешка природа и етносфера. Континуалност на природа и култура. Големите открития на мъртви цивилизации и съвременната археология. Емпирични стандарти и техники. Лингвистика и антропология.
3	Праисторическо състояние на популациите на <i>Хомо сапиенс</i> Хомо сапиенс като вид – еволюция и биологична антропология. Лов и събиращество. Глобална експанзия на <i>Хомо сапиенс</i> – Африка – Азия – Европа – Америка. Палеоантропологични открития. Изследвания на Джаред Даймънд.
6.	Произход на цивилизации

	Култивиране на зърнени растения и одомашняване на животни – Китай, долините на р. Тигър и Ефрат („Плодородният полумесец“). Акад и Шумер като първи цивилизации. Архитектура, скулптура, поезия, писменост, градове, държави, династии. Култури в Северна и Южна Америка.
5.	Китайската цивилизация Най-ранни (археологически) култури. Следващи династии. Китайска писменост. Достижения. Специфики на далекоизточната менталност. Дао и Чан. Китайски тип експанзия, презокеански експедиции. Японската специфика: култура и антропология.
6.	Египетската цивилизация Възникване. „Хека“ – специфика на египетското светоразбиране. Преддинастически период. Генезис на египетската цивилизация в Старото царство. Технологии. Архитектура. Пластика. Живопис. Занаяти. Литература. Митове. Емпирични и теоретични знания: космология и календари, медицина, математика.
7.	Тракийска цивилизация Най-стари култури в нашите земи. Траките като популации (племена). Начини на живот (етнология). Емпирични знания, технологии. Култове и божества. Археология – храмове, гробници, мавзолеи, хероони, крепости. Пластика. Живопис. Дионис (Сабазий, Загрей) и Орфизъм. Връзки с Антична Гърция и Персия. Държавата на Одрисите. Севт „Безсмъртният“. Претопяване на траките и следи от културата им.
8.	Антична Гърция и елинизация Първи популации на гръцките острови. Крит и Минойската цивилизация. Дорийци и Микенска култура. Гръцки език и писменост. Египет, Финикия, Персия, Тракия – среда за гръцката цивилизация. Архитектура, пластика, поезия, философия, наука. Усвояване на чужди културни достижения: технологии, писменост, архитектура, пластика, литература, философия, наука. Митове. (Философия). Философска мисъл от Индия, Персия, Египет и Финикия. Елинизация на архитектурата, пластиката, живописата, художествените занаяти. Елинизация на технологиите. Заемки от тракийската култура. Божества, култове, обреди и церемонии („тайнства“, „мистерии“).
9.	Александрийското начало на Западните науки Елинизация след Александър Велики. Александрийска библиотека. Александрийска школа в науката. Птолемей I, Мането, Евклид, астрономия, Гален, Архимед. Елинизация на Египетското наследство. Елинизация на тракийската култура и на Изтока. Календар и астрономия, Математика, Медицина, История. Божества (пантеон).
10.	Естествени езици и култури. Езикова относителност Езиков инстинкт. Езикови групи. Локален език. Езикова относителност –

	Боас, Сапир, Уорф. Съвременна емпирична лингвистика и антропология.
11.	Писмености Идеограми и фонограми. Китайска писменост. Вавилонска клиновидна писменост. Египетска смесена система. Прото-ханаанско писменост (проекция на фонографния аспект на египетската писмена система). Финикийска азбука. Гръцка азбука. Латиница. Кирилица. Други азбуки и глифни системи в Америка и Азия.
12.	Културна относителност Етноцентризъм. „Цивилизация – варварство”. Понятие за културна относителност. Дескриптивна относителност. Реална и виртуална относителност. Локална и глобална относителност.

БИБЛИОГРАФИЯ

Основна литература:

- Ричли Крейпо. *Културна антропология*. София: Лик, 2000
- Франц Боас. Franz Boas. *Anthropology and Modern Life*. "Norton & Co.". New York, 1928
- Benjamin Whorf. *Language, Thought, and Reality* (Selected writings). "MIT". Cambridge, 1956.
- Рут Бенедикт. Ruth Benedict (1934). *Patterns of Culture*. Routledge & Kegan Paul Ltd. *A Companion to Linguistic Anthropology*. Ed. by Alessandro Duranti Blackwell Publishing, 2004
- Идеи в културологията*. Т. 1. (Д. Гинев, И. Стефанов – съставители). София: УИ „Св. Кл. Охридски”, 1990
- Идеи в културологията*. Т. 2. (Д. Гинев, И. Стефанов – съставители). София: УИ „Св. Кл. Охридски”, 1993
- Димитри Гинев. *Homo Culturalis. Идеи в културологията* - том 3. София: УИ „Св. Кл. Охридски”, 1998
- Джаред Даймънд. *Пушки, вируси и стомана*. (Защо хората от различните континенти имат различна история и съдба) Jared Diamond, 2005, 2003, 1997. София: „Изток-Запад”, 2006
- Джаред Даймънд. *Коласът* (Човешките общества между успеха и провала). София: Изток-Запад, 2007
- Сергей Герджиков. *Философия на относителността*. УИ „Св. Кл. Охридски”, 2008
- Сергей Герджиков. *Формата на човешкия свят*. Изток-Запад, 2010
- Сергей Герджиков. *Светуване*. София: Изток-Запад, 2010

Литература по теми и допълнителна

1. Йохан Хьойзинха. *Homo Ludens* (Изследване на игровия елемент на културата). София: „Наука и изкуство”, 1982

- Йохан Винкелман. *История на изкуството на древността*. София: „Захарий Стоянов”, 2006
- Освалд Шпенглер. *Залезът на Запада*. I, II. София, “Лик”, 1995
- Арнълд Тойнби. *Изследване на историята. Том 1. Възникване и развитие на цивилизациите*. „Христо Ботев”. София, 1995
- Тойнби, Арнълд. *Изследване на историята. Том 2. Разпадане на цивилизациите*. „Христо Ботев”. София, 1995
- Ервин Панофски. *Смисъл и значение в изобразителното изкуство*. „Български художник”. София: 1986
- Хайнрих Рикерт. „Живот и култура”. *Идеи в културологията*, т. 1., с. 53 – 72
- Вилхелм Дилтай. „Съвременната култура и философията”. *Идеи в културологията*, т. 1., с. 73 – 93.
- Ернст Касирер. „Човекът и културата”. *Идеи в културологията*, т. 1., с. 120 – 141.
- 2.
- Франц Боас. Franz Boas. *Anthropology and Modern Life*. “Nortton & Co.”. New York, 1928
- Рут Бенедикт. Ruth Benedict (1934). *Patterns of Culture*. Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Клод Леви-Строс. *Структурална антропология*. II. София: „Христо Ботев”, 1995
- Джеймс Фрейзър. *Златната клонка*. София: „Отечествен фронт”, 1984
- Малиновский, Б. „Функциональный анализ”. Malinowski. „The Functional Theory”. *A scientific Theory of Culture and Other Essays*. Chapel Hill, 1944. P. 147-176
- A Companion to Linguistic Anthropology*. Ed. by Alessandro Duranti Blackwell Publishing, 2004
- 3.
- Дезмънд Морис. *Голата маймуна*. (Изследването на един зоолог върху човека). Сиела, 2012
- Джаред Даймънд. *Пушки, вируси и стомана*. (Защо хората от различните континенти имат различна история и съдба) Jared Diamond, 2005, 2003, 1997. София: „Изток-Запад”, 2006
- 4.
- Джаред Даймънд. *Колапсът* (Човешките общества между успеха и провала). София: Изток-Запад, 2007
- Бернал Диас дел Кастильо. *Истинската история на завоюването на Нова Испания*. Варна: Георги Бакалов, 1979
- 5.
- Конфуций. *Лунюй* (Беседи и поучения). София: „Мириам”, 2002
- Джуандзъ. (Прев. Е. Стойчева, С. Герджиков). София: „Екстрем”, 2008
- Сундзъ. *Изкуството на войната*. София: „ИК Фама”, 2003.
- Nadjime Nakamura. *Ways of Thinking of Eastern Peoples* (India-China-Tibet-Japan). The University of Hawaii, Honolulu, 1964. (Хаджиме Накамура. *Начини на мислене на източните народи* (частичен превод: Китай, Япония)
- Робърт Темпъл. *Геният на Китай*. С., НСМ Медиа, 2007
- Ерик Израелевич. *Когато Китай променя света*. С., Пулсио, 2008
- Жозе Фреш. *Китай: някога и сега*. С., Изток-Запад, 2008.
- Джонатан Фънби. *Седемдесетте чудеса на Китай*. С., Рива, 2008.
- Франсоа Жулиен. *Трактат за ефикасността* (Стратегии на успеха в Европа и Китай). С.: Изток – Запад, 2004

Дж. А. Г. Робъртс. *История на Китай*. С., Рива, 2009.
Мариана Малинова. *Генезис и развитие на китайската цивилизация*. С., БАН
Марин Дринов, 2009.

6.

Брестед, Дж. *История на Древен Египет*. I, II. София, «Мария Арабаджиева».
София, 2008
Игнатов, С. *Египет на фараоните*. София, „Изток – Запад”, 2004
Монтэ, П. *Египет Рамсесов*
Gillings, R. *Mathematics in the Time of Pharaohs*. Dover Publications, 1982
Леков, Теодор. *Скритото знание. Свещените книги на древен Египет*. „Изток–
Запад”. София, 2004
Ancient Egyptian Science. A Source Book. Volume One: Knowledge and Order. Two
tomes. (Memoirs of the American Philosophical Society, 184). Philadelphia: American
Philosophical Society, 1989
Ancient Egyptian Science. A Source Book. Marshal Claget, Volume Two. Calendars,
Clocks, and Astronomy (Memoirs of the American Philosophical Society, 184). Philadelph-
ia: American Philosophical Society, 1995

7.

Александър Фол. *Тракийската култура: казано и премълчано*. София: „Борина”,
1995
(Второ, разширено и допълнено издание. София: „Рива”, 1998)
Александър Фол. *Политика и култура в древна Тракия*. София: „Наука и изкуство”,
1990
Румяна Георгиева, Т. Спиридонов, М. Рехо. *Етнология на траките*. София: „УИ „Св.
Кл. Охридски”, 1999
Георги Китов, Даниела Агре. *Въведение в тракийската археология*. София: Авалон,
2002.
Георги Китов. *Долината на тракийските царе*. София: „Славена”, 2005
Георги Китов. *Панагюрското съкравище*. София: „Славена”, 2006
Георги Китов. *Александровската гробница*. София: „Славена”, 2009
Русен Русенов. *Цивилизации преди Потопа*. София: „Авангард Прима”, 2012

8

Хезиод. *Дела и дни*.
Омир. *Илиада*.
Херодот. *История*. (Прев. П. Димитров). София: НБУ, 2010
Тукидид. *История на Пелопонеската война*. (Прев. М. Мирчев). София: „Наука и
изкуство”, 1979
Ксенофонт. *История*.
Франсоа Шаму. *Гръцката цивилизация* (през архаичната и класическата епоха).
София: „Български художник”, 1979
Charles Freeman. *Egypt, Grece and Rome* (Civilisations of the Ancient Mediterranean).
“Oxford University Press”. Oxford, 1996

9.

The Library of Alexandria (Centre of Learning in the Ancient World). Ed. By Roy MacLeod.
“IB Tauris”, 2004

What Happened to the Ancient Library of Alexandria? (The Manuscript World. Vol. 1). Edited by Mostafa El-Abbadi and Omnia Mounir Fathallah. "Brill". Leiden, Boston, 2008
Nancy H. Demand. *The Mediterranean Context of Early Greek History*. "A John Willey & Sons", Chichester: 2011
John Hobson. *The Eastern Origins of Western Civilisation*. "Cambridge Univ. Press". Cambridge, 2004
Talk about "Barbarians" in Antiquity. Michael Nylan. *Philosophy East and West*. Volume 62, Number 4, October 2012

10.

Едуард Сепир. Edward Sapir. *Language* (An Introduction To the Study of Speech). "Harcourt, Brace". New York, 1921.
Benjamin Whorf. *Language, Thought, and Reality* (Selected writings). "MIT". Cambridge, 1956.
Стивън Пинкър. *Езиковият инстинкт* (Как умът създава езика). "Изток-Запад", 2007
Сергей Герджиков. „Философия на езика“. (За относителността на културата и езика). *Съвременник*, бр. 3, 2006, 438–472
Сергей Герджиков. *Формата на човешкия свят*. Изток-Запад, 2010

11.

Сергей Герджиков. *Светуване*. София: Изток-Запад, 2010

12.

Сергей Герджиков. *Философия на относителността*. УИ „Св. Кл. Охридски“, 2008

Дата: 20.05.2014

**Съставил:
(Проф. Сергей Герджиков, д.ф.н.)**